

BAKGRUND

Länsstyrelsen i Skåne län (länsstyrelsen) beslutade den 5 juli 2021 att förelägga □□□ i egenskap av fastighetsägare till fastigheten □□□ Hörby kommun, att:

1) Senast 10 månader efter att detta beslut vunnit laga kraft återställa det dike som fyllts igen på ovannämnd fastighet och som framgår i bilaga 2 till detta beslut på sträckan A-B-C. Efter återställandet ska dikets totala längd uppgå till 174 meter.

- Efter återställningen ska diket vid punkt A (som framgår i bilaga 2) vara 0,75 meter djupt, med en bottenbredd på 1 meter, en övre dikesbredd på 8 meter och en släntlutning på 1:3.
- Efter återställningen ska diket vid punkt B (som framgår i bilaga 2) vara 0,4 meter djupt, med en bottenbredd på 1 meter, en övre dikesbredd på 6 meter och en släntlutning på 1:4.
- Efter återställningen ska diket vid punkt C (som framgår i bilaga 2) vara 0,3 meter djupt, med en bottenbredd på 0,5 meter, en övre dikesbredd på 4,5 meter och en släntlutning på 1:4.

Efter återställandet ska dikesdjupet successivt minska från punkt A till punkt B och från punkt B till C. Mellan punkt A och B ska dikets släntlutning efter återställandet gradvis gå från en brantare släntlutning vid punkt A mot en lägre släntlutning vid punkt B. Dikesbredden ska efter återställandet successivt minska från punkt A till B och från punkt B till C. Bottenbredden av diket ska efter återställandet succesivt minska från punkt B till C.

2) Senast 10 månader efter att detta beslut vunnit laga kraft återställa den åkerholme som avlägsnats på ovannämnd fastighet och som framgår i bilaga 2, utmärk som en rektangel med markering D. Åkerholmen ska återställas på samma plats som den avlägsnats med en storlek på 6 x 20 meter genom plantering av 20 plantor av blommande eller bärbärande buskar. Fastighetsägaren ska välja en inhemsk art eller arter som förekommer lokalt i landskapet.

3) Senast 2 veckor efter genomförda åtgärder inkomma med en redovisning till länsstyrelsen över genomförda åtgärder. Redovisningen ska innehålla bilder före och efter åtgärd samt dokumentation som styrker att diket och åkerholmen återställts enligt punkt 1 och 2 ovan. Redovisningen ska innehålla en karta som visar var ovannämnda bilder är tagna.

Länsstyrelsen beslutade med stöd av 26 kap. 14 § miljöbalken att förena åtgärden i punkt 1 med vite om 25 000 kr, åtgärden i punkt 2 med vite om 15 000 kr och åtgärden i punkt 3 med vite om 3 000 kr.

GA har överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

GA har yrkat att mark- och miljödomstolen ska upphäva länsstyrelsens beslut.

Till stöd för sitt överklagande har han anfört i huvudsak följande. Länsstyrelsen vill att det ska grävas ett öppet dike på hans mark där det tidigare inte funnits något öppet dike (efter 1993). Det är inte tillåtet att nyanlägga öppna diken enligt regelverket. Ett tänkt öppet dike enligt länsstyrelsens önskemål skulle enligt höjddatabasen avvattna 2,9 hektar från skifte 22 A.

För att ett öppet dike ska vara biotopskyddat krävs att det är fuktigt hela året. Enligt en dom i Mark- och miljööverdomstolen räcker inte ens 14 hektar för att hålla ett dike fuktigt.

Det finns äldre fungerande täckdikning på fältet. Var ledningarna ligger känner han dock inte till. Ska det grävas enligt länsstyrelsens önskemål kommer dessa med stor säkerhet att förstöras. Då måste ny dränering ske till stora kostnader.

Han har för 20 år sedan lagt en bevattningsledning som korsar det tänkta diket. Den ligger på 60 cm djup. Antingen blir den avgrävd eller kommer den att hänga i luften.

I den tidigare gränsen mellan skifte 22 A och 68 A växte det på ett ställe några fläderbuskar. Det kan man absolut inte kalla för en åkerholme. Inget berg, inga stenar bara några buskar. Buskar är inte biotopskyddade. I fältgränsen röjer han årligen för buskar utan lov från länsstyrelsen.

Länsstyrelsen har motsatt sig bifall till överklagandet och har anfört i huvudsak följande.

Bevisbördan för genomförd vattenverksamhet

Eftersom området vid högsta förutsebara vattenstånd täcks av vatten har sträckan som kulveterats utgjort ett vattenområde enligt 11 kap. 2 § miljöbalken. Kulveteringen, som medfört grävning och schaktning inom ett vattenområde har även utgjort en vattenverksamhet, enligt 11 kap. 3 § p. 5 miljöbalken. Åtgärden har inte anmälts till länsstyrelsen eller varit uppenbart oskadlig. Klagande borde därför inhämtat tillstånd enligt 11 kap. 9 § miljöbalken för aktuell vattenverksamhet. Något tillstånd för kulveteringen har inte presenterats, varken under ärendets handläggning eller i överklagan.

Beträffande frågan vem som har bevisbördan för hur det såg ut innan kulveteringen genomfördes anges det i 16 kap. 10 § miljöbalken att verksamhetsutövaren är beviskyldig i fråga om de förhållanden som rådde i vattnet innan en verksamhet som bedrivits utan tillstånd sattes i gång. Detta gäller oavsett om tillståndsplikt förelåg eller inte. Denna bevisbörderegeln ska enligt uttalande i prop. 1997/98:45, del 2 s. 210f. endast tillämpas i skadeståndsmål. Regeln har således inte varit direkt tillämplig under ärendets handläggning men regeln får ändå anses ha betydelse för bevisprövningen i överklagan.

Biotopskydd dike

Fastighetsägaren har trots flertalet uppmaningar och föreläggande från länsstyrelsen inte inkommit med utförlig information eller uppgifter om det tidigare diket, vilket mark- och miljödomstolen vid två tillfällen bedömt att länsstyrelsen haft skäl att begära in med stöd av 26 kap. 21 § miljöbalken (se mål nr M 2760-20 och M 5728-20). Länsstyrelsen har därför fattat beslut på befintligt kartmaterial som bland annat visar att dikesprofilen till igenlagt diket haft en snarlik utformning som intilliggande vattendrag Kävlingeån: Djurrödsbäcken-Källa.

Länsstyrelsen anser att den utredning som myndigheten presenterat i överklagat beslut, i tillräcklig utsträckning visar att det nu igenlagda diket var ett sådant öppet dike som ständigt eller under en stor del av året håller ytvatten eller en fuktig markyta och därmed omfattas av biotopskyddet (jfr 5 § och bilaga 1 till förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.)

Enligt överklagan kommer diket som ska återställas enligt överklagat beslut avvattna 2,9 hektar, vilket enligt klaganden inte är tillräckligt för att hålla diket fuktigt hela året. Klaganden har till stöd för sin bedömning åberopat Mark- och miljööverdomstolens avgörande i mål nr M 11615-17 från den 13 december 2018. I avgörandet framför klagandens ombud att ett avrinningsområde om 14 hektar inte kan försörja ett nedströms beläget dike med vatten så att diket håller vatten eller en fuktig markyta under en stor del av året. Till stöd för sin bedömning har ombudet granskat fotografier av det igenlagda diket och angett att växterna vid diket inte ger intryck av att vara typiska växter av hydrofil karaktär. Ombudets slutsats är sedan att diket avrinningsområde är för litet för att hydrofil växlighet ska kunna etablera sig och fortleva i diket och att diket därmed inte är ett biotopskyddsområde.

Länsstyrelsen anser att klaganden delvis misstolkat åberopat avgörande då han tolkat att det krävs minst ett avbördande område på 14 hektar för att ett dike ska omfattas av det generella biotopskyddet. Domstolen har i åberopat avgörande gjort en samlad bedömning av utredningen som presenterats i målet, där bland annat fotografier över det igenlagda diket samt uppgifter om vegetation och växtlighet vid diket legat för grund till bedömningen, uppgifter som inte redovisats under aktuellt ärendes handläggning eller bifogats överklagan till rubricerat mål. Länsstyrelsen anser därför att avgörandet i mål nr M 11615-17 inte kan tillämpas på det sätt klagande gör. Länsstyrelsen bedömer att hela området på 9 hektar som syns i klagandes bilaga 2 och 3, tidigare har avvattnats till det nu igenlagda diket. Det eftersom det igenlagda diket tidigare sträckt sig längs med hela södra sidan av skifte 22A. Länsstyrelsen har dock begränsat tillsynen till sträckan mellan åkerholmen och intilliggande vattendrag i väster. Länsstyrelsen bedömer även att igenlagt dike avvattnat delar av skifte 68A eftersom höjdkurvorna som framgår i klagandes bilaga 2 visar att delar

av skiftet sluttar mot det numera igenlagda vattendraget. Området syns även på en bild i Google Maps tagen under november 2021, där det syns att stora delar av skifte 22A och delar av skifte 68A sluttar mot det numera igenlagda diket.

Länsstyrelsen anser att föreliggande underlag visar att det tidigare diket utgjort ett sådant småvatten som omfattats av bestämmelserna i 7 kap. 11 § miljöbalken. De uppgifter som klaganden har gett in till domstolen till stöd för att det aktuella diket inte omfattades av biotopskydd innehåller inga uppgifter som visar hur det tidigare diket sett ut. Därtill saknas information om växtligheten i det tidigare diket som stödjer klagandens uppfattning. Det går därför inte av hans uppgifter att bedöma om diket hållit en fuktig markyta eller inte. Med beaktande av den bevisbörda som ändå åvilar fastighetsägaren anser länsstyrelsen att fastighetsägaren inte kunnat visa att det finns fog för att frångå vad länsstyrelsen anfört beträffande förekomsten av det biotopskyddade diket.

Eventuella dräneringsledningar i sträckan som ska återställas

Enligt överklagan finns det en äldre fungerade täckdikning på omkringliggande jordbruksmark, var täckdikningen ligger känner klaganden inte till. Klaganden har även uppgett att han för 20 år sedan lagt en bevattningsledning över aktuellt dike. Var bevattningsledningen ligger anges inte i överklagan, dock framgår att ledningen ligger på ett djup av 60 centimeter.

Länsstyrelsen har genom kartstudier samt platsbesök konstaterat att aktuellt dike på berörd fastighet lagts igen någon gång mellan år 2019 och 2020. Klaganden bör vid tillfället för arbetena med att lägga igen diket uppmärksammat var eventuell bevattningsledning och täckdiken ligger. Klaganden kan vid återställandet av diket därför anpassa arbetena utefter placeringen av ledningarna. Vidare bedömer länsstyrelsen att täckdikningen och bevattningsledningen även bör fungerat när diket var öppet, varför ledningarna även kommer fungera efter återställandet av diket. Delar av diket ska enligt överklagat beslut heller inte återställas till djupare än 60 meter, varför eventuell bevattningsledning på den sträckan inte berörs.

Biotopskyddad åkerholme

Av Naturvårdsverkets skrift, Beskrivning och vägledning för biotopen Åkerholme i bilaga 1 till förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. framgår att det på åkerholmar ofta förekommer dungar av bärande buskar och träd som utgör viktiga habitat som gynnar fåglar och insekter. Vidare utgör uttag och kraftig röjning av träd och buskar exempel på åtgärder som kan skada naturmiljön i åkerholmar enligt vägledningen.

Åkerholmar utgörs av den mark som vid ett uppodlingstillfälle inte har kunnat tas i anspråk för åkerbruk på grund av ogynnsamma mark- eller arronderingsförhållanden enligt nämnd vägledning. Aktuell åkerholme är frånritad som tvärvillkorselement i Statens jordbruksverks blockkarta och täcks av buskar enligt uppgifter i överklagan.

Vidare understeg åkerholmens areal 0,5 hektar och omgavs av åkermark. Baserat på ovanstående vidhåller länsstyrelsen bedömningen att åkerholmen omfattas av det generella biotopskyddet enligt 7 kap. 11 § miljöbalken, som listas i 5 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Denna bedömning stöds även av bilaga 1 till detta yttrande, där åkerholmen vid en jämförelse med bilaga 7 i överklagat beslut inte längre är noterbar.

Den som redan har vidtagit en åtgärd som medfört skada eller olägenhet för miljön ansvarar enligt 2 kap. 8 § miljöbalken för att denna avhjälps. Avlägsnandet av åkerholmen som omfattas av biotopskyddsbestämmelserna har inneburit en skada på naturmiljön som är förbjuden enligt 7 kap. 11 § miljöbalken. Sökanden har trots länsstyrelsens upplysning inte ansökt om biotopskyddsdispens i efterhand för åtgärden. Länsstyrelsen har därför haft skäl förlägga fastighetsägaren att återställa åkerholmen i enlighet med överklagat beslut.

Samlad bedömning

Det får genom länsstyrelsens observationer, analys och kartunderlag anses visat att det tidigare diket utgjort en fuktig markyta under stor del av året, som därmed omfattas av bestämmelserna i 7 kap. 11 § miljöbalken. Även åkerholmen som har avlägsnats har omfattats av det generella biotopskyddet. Inom ett biotopskyddsområde får man inte vidta en åtgärd som kan skada naturmiljön. Den bevisning som har presenterats i överklagat beslut och detta yttrande anser länsstyrelsen är tillräcklig för att konstatera att det nu igenlagda diket och borttagna åkerholmen omfattats av det generella biotopskyddet.

Länsstyrelsen har därmed haft fog för att förelägga fastighetsägaren att återställa diket och åkerholmen, som kulverterats respektive avlägsnats. Länsstyrelsen har även upplyst fastighetsägaren om möjligheten att inhämta dispens under ärendets handläggning samt i överklagat beslut berett fastighetsägaren möjlighet att inhämta dispens från biotopskyddet för avlägsnandet av diket och åkerholmen. Om dispens inhämtas för åtgärderna inom föreskriven tid behöver punkt 1-3 i överklagat beslut inte verkställas. Länsstyrelsens föreläggande kan därmed inte anses vara mer ingripande än vad som krävs i det enskilda fallet. Baserat på vad som anförts ovan yrkar länsstyrelsen att överklagandet avslås i sin helhet och att länsstyrelsens föreläggande fastställs.

GA har därefter tillagt i huvudsak följande. Eftersom det inte har funnits ett öppet dike i det aktuella området kan något dike inte ha lagts igen. Han har lämnat in en karta från Lantmäteriet och angett att Lantmäteriet anger alla öppna diken med blå färg. Om han gräver dike på det sätt som länsstyrelsen anger så får man ett dike som endast är fuktigt vid snösmältning vilket är en helt meningslös åtgärd. Fastigheten ligger mitt i Tornquistzonen där urberget ligger djupt och är täckt med lerskiffer. Några urbergsholmar av det slag som är vanliga i Mellansve-rige finns överhuvudtaget inte utan all mark kan uppodlas. På karta har han markerat ån som rinner genom fastigheten, område med träd och buskar, öppet vattenområde året om och insådda blommor. Det finns en omfattande biologisk mångfald på fastigheten.

DOMSKÄL

Inom biotopskyddsområden får man inte bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som kan skada naturmiljön. Om det finns särskilda skäl kan dispens ges i det enskilda fallet (7 kap. 11 § andra stycket miljöbalken).

Ett biotopskyddsområde är bl.a. ett småvatten eller en våtmark i jordbruksmark som ständigt eller stor del av året håller ytvatten eller en fuktig markyta såsom bl.a. öppna dike. Även en holme av natur- eller kulturmark med en areal av högst 0,5 hektar som omges av åkermark eller kultiverad betesmark utgör ett biotopskyddsområde (se 5 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. samt femte och sjunde punkten i bilaga 1 till förordningen).

Det är förbjudet att utan dispens lägga igen ett dike som utgör biotopskyddsområde eller ta bort en åkerholme.

Frågan mark- och miljödomstolen har att ta ställning till är om det tidigare har funnits biotopskyddsområden i form av ett öppet dike och en åkerholme och om länsstyrelsen har haft fog för beslutet att förelägga GA att återställa diket och åkerholmen.

GA har gjort gällande att det inte har funnits något öppet dike eller åkerholme efter i vart fall 1993. Mark- och miljödomstolen kan dock konstatera att det av ortofoton som länsstyrelsen har presenterat framgår att det har funnits såväl ett dike som en åkerholme på platsen på det sätt som länsstyrelsen har angett. Det är ostridigt att det inte längre finns vare sig dike eller åkerholme på platsen och det är således visat att tidigare befintligt dike har lagts igen och att åkerholmen har tagits bort.

Frågan är då om det tidigare diket ständigt eller stor del av året höll ytvatten eller en fuktig markyta, vilket är en förutsättning för att det ska vara fråga om ett biotopskyddsområde.

Mark- och miljödomstolen anser utifrån det underlag i form av höjddatabearbetning och äldre ortofoto (i synnerhet ortofoto från 2014) som länsstyrelsen har presenterat att det har gjorts sannolikt att det igenlagda diket utgjorde ett biotopskyddsområde. GA har inte lagt fram något underlag gällande hur förhållandena var på platsen innan diket lades igen. Han har åberopat ett avgörande från Mark- och miljööverdomstolen för stöd för sin inställning. Mark- och miljödomstolen konstaterar att en bedömning måste göras i varje enskilt fall och i det av GA åberopade avgörandet hade fastighetsägaren låtit göra utredning av förhållandena på platsen som låg till grund för Mark- och miljööverdomstolens bedömning att det inte var fråga om ett biotopskyddsområde. Det går enligt mark- och miljödomstolen av avgörandet inte att dra någon generell slutsats om hur stort ett avrinningsområde måste vara för att försörja ett dike med vatten så att det håller en fuktig yta under stor del av året. Någon utredning gällande förhållandena på nu aktuell plats har inte presenterats av GA.

Sammantaget bedömer domstolen att länsstyrelsen utifrån aktuella förutsättningar på ett tillfredsställande sätt har utrett hur de biotopskyddade objekten har sett ut innan åtgärder vidtogs. Länsstyrelsens utredning visar även att de krav som har ställts avseende återställningsskyldigheten inte sträcker sig längre än att återställa diket och åkerholmen till tidigare utbredning.

Eftersom GA har valt att inte söka dispens för igenläggande av diket och borttagandet av åkerholmen har länsstyrelsen haft skäl att förelägga honom att återställa området på det sätt som har skett. Det GA har anfört utgör inte skäl för annan bedömning och överklagandet ska därmed avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 5 juli 2022.

Anna Karlsson

Andreas Hedrén

I domstolens avgörande har rådmannen Anna Karlsson, ordförande, och tekniska rådet Andreas Hedrén deltagit.

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.